

VAI TRÒ CỦA MẶT TRẬN DÂN TỘC GIẢI PHÓNG MIỀN NAM VIỆT NAM TRONG KHÁNG CHIẾN CHỐNG MỸ, CỨU NƯỚC

TS NGUYỄN BÌNH*

Trong quá trình lãnh đạo cách mạng Việt Nam, ĐCS Việt Nam và Chủ tịch Hồ Chí Minh nhận rõ vị trí, vai trò to lớn của khối đại đoàn kết dân tộc. Trải qua các thời kỳ cách mạng, từ cách mạng dân tộc dân chủ đến cách mạng XHCN, Đảng ta đề ra chủ trương, chính sách và thành lập nhiều hình thức mặt trận khác nhau, phù hợp nhiệm vụ chính trị, điều kiện và hoàn cảnh lịch sử của mỗi giai đoạn. Thắng lợi của Cách mạng tháng Tám gắn liền với sự ra đời và hoạt động của Mặt trận Việt Minh. Trong cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp xâm lược, Mặt trận Việt Minh và Hội Liên Việt, sau thống nhất thành Mặt trận Liên Việt đã tập hợp sức mạnh dân tộc thành một khối, đưa kháng chiến tới thắng lợi. Năm 1955, Mặt trận Tổ quốc Việt Nam ra đời, trở thành trung tâm đoàn kết các tầng lớp nhân dân miền Bắc tiến lên xây dựng CNXH và làm hậu thuẫn cho cuộc đấu tranh giải phóng miền Nam.

Những năm 1954 - 1960, Đảng từng bước hoạch định đường lối cách mạng giải phóng miền Nam, trong đó chủ trương thành lập một mặt trận dân tộc thống nhất rộng rãi. Chỉ thị của Bộ chính trị tháng 6-1954, Nghị quyết Bộ chính trị tháng 6-1956 về tình hình, nhiệm vụ của cách mạng miền Nam và sau đó là bản *Đường lối cách mạng miền Nam* do đồng chí Lê Duẩn soạn thảo là những văn kiện cơ bản đầu tiên để cập

đến vấn đề xây dựng Mặt trận dân tộc thống nhất chống Mỹ - Diệm. Tiếp đó, Nghị quyết HNTƯ 15 (tháng 1 - 1959) và đặc biệt là Nghị quyết Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ III (tháng 9 - 1960) của Đảng nêu rõ: "Để bảo đảm cho cuộc đấu tranh cách mạng ở miền Nam giành được toàn thắng, dưới sự lãnh đạo của chính Đảng Mác - Lênin của giai cấp công nhân, nhân dân miền Nam cần ra sức xây dựng khối công nông binh liên hợp và thực hiện một Mặt trận dân tộc thống nhất rộng rãi chống Mỹ - Diệm, lấy liên minh công nông làm cơ sở. Mặt trận này phải đoàn kết được các giai cấp và tầng lớp yêu nước, dân tộc Kinh và các dân tộc thiểu số, các đảng phái và tôn giáo yêu nước, và tất cả những người có khuynh hướng chống Mỹ - Diệm. Mục tiêu đấu tranh của Mặt trận dân tộc thống nhất chống Mỹ - Diệm ở miền Nam là hoà bình, độc lập dân tộc, tự do dân chủ, cải thiện dân sinh và hoà bình thống nhất Tổ quốc. Công tác Mặt trận phải rất linh hoạt để đoàn kết tất cả những lực lượng có thể đoàn kết, tranh thủ bất cứ lực lượng nào có thể tranh thủ, trung lập những thế lực cần phải trung lập, thu hút được đông đảo quần chúng nhân dân vào phong trào đấu tranh chung chống Mỹ - Diệm".

Đường lối của Đảng đặt cơ sở lý luận và thắng lợi của phong trào Đồng khởi trên toàn miền Nam năm 1960 tạo cơ sở thực tiễn cho sự ra đời Mặt trận dân tộc thống nhất ở miền Nam.

* Học viện CTQG Hồ Chí Minh

Ngày 20-12-1960, tại xã Tân Lập, Châu Thành thuộc vùng giải phóng Tây Ninh, đại biểu các giai cấp, dân tộc, đảng phái, tôn giáo toàn miền họp Đại hội thành lập Mặt trận dân tộc giải phóng miền Nam Việt Nam (MTDTGPMNVN), thông qua chương trình hành động 10 điểm với nội dung cơ bản là đánh đổ chính quyền thực dân mới của đế quốc Mỹ ở miền Nam Việt Nam, xây dựng chính quyền liên hiệp dân tộc, dân chủ, trung lập, thực hiện hoà bình, thống nhất nước nhà.

Ra đời trong bão táp của phong trào Đồng khởi, nhận sứ mệnh lịch sử tập hợp, đoàn kết nhân dân miền Nam đấu tranh chống đế quốc Mỹ và tay sai, MTDTGPMNVN có vai trò hết sức to lớn, góp phần quyết định vào thắng lợi của cuộc kháng chiến chống Mỹ, cứu nước.

1. Mặt trận là trung tâm đoàn kết, quy tụ các lực lượng yêu nước và cách mạng ở miền Nam, đấu tranh cho mục tiêu hoà bình, độc lập, dân chủ, trung lập, thống nhất đất nước

Miền Nam Việt Nam sau tháng 7 - 1954, chính quyền Ngô Đình Diệm được Mỹ ủng hộ đã ra sức phá hoại Hiệp định Giơnevơ, ngày càng thể hiện bộ mặt độc tài, phát xít, gia đình trị, đi ngược lại nguyện vọng hoà bình, thống nhất đất nước của các giai cấp, tầng lớp nhân dân. Phong trào đấu tranh chống Diệm diễn ra mạnh mẽ, thu hút đông đảo các tầng lớp nhân dân tham gia. Tuy nhiên, cách mạng miền Nam chưa có được một tổ chức đại diện hợp pháp, chân chính cho đông đảo các tầng lớp nhân dân và đủ mạnh để đối đầu với chế độ Diệm. Đáp ứng nhu cầu lịch sử đó, MTDTGPMNVN ra đời và nhanh chóng trở thành trung tâm đoàn kết tất cả các lực lượng yêu nước và cách mạng ở miền Nam, trở thành một thực lực chính trị to lớn đối lập với chính quyền tay sai Ngô Đình Diệm. Chỉ hơn một năm sau, đã có hơn 20 tổ chức chính trị, xã hội, đảng phái, tôn giáo gia nhập Mặt trận². Tập hợp dưới lá cờ Mặt trận có những nhân sĩ, trí thức, nhà cách mạng nổi tiếng như luật sư Nguyễn Hữu Thọ, bác sĩ Phùng Văn Cung, kiến trúc sư Huỳnh Tấn Phát, ông Y Bih Alêô, đồng chí Võ Chí Công... Hệ thống Mặt trận được xây dựng từ miền đến các địa phương. Trung ương Mặt trận đóng trụ sở ở vùng giải phóng; ở các

khu, tỉnh đều thành lập Ủy ban Mặt trận. Đến tháng 10-1962, 38/41 tỉnh ở miền Nam có Ủy ban Mặt trận tỉnh ra mắt nhân dân. Bộ máy tuyên truyền của Mặt trận gồm Thông tấn xã Giải phóng, Đài phát thanh Giải phóng và hơn 30 tờ báo cấp miền và địa phương, tuyên truyền chủ trương, chính sách của Mặt trận. Uy tín của Mặt trận ngày càng được nâng cao trong các tầng lớp nhân dân. Sự ra đời và hoạt động của Mặt trận với đường lối hoà bình, trung lập, đáp ứng nguyện vọng của nhân dân miền Nam là một thắng lợi chính trị to lớn, góp phần đập tan luận điệu xuyên tạc của kẻ thù về "nguy cơ xâm lăng của cộng sản" từ phía Bắc xuống khu vực Đông Nam Á.

2. Mở rộng hoạt động và quan hệ đối ngoại, tăng cường đoàn kết quốc tế, tranh thủ sự ủng hộ của các lực lượng tiến bộ đối với cuộc kháng chiến chống Mỹ, cứu nước của nhân dân Việt Nam

Hoạt động ngoại giao Việt Nam thời chống Mỹ mang nét đặc sắc "tuy hai mà một, tuy một mà hai". Bên cạnh nền ngoại giao của Chính phủ Việt Nam dân chủ cộng hoà, hoạt động đối ngoại của MTDTGPMNVN và sau đó là Chính phủ lâm thời Cộng hoà miền Nam Việt Nam góp phần hết sức quan trọng vào việc mở rộng quan hệ đối ngoại, tranh thủ sự ủng hộ quốc tế đối với cuộc kháng chiến chính nghĩa của nhân dân miền Nam.

Bằng nhiều hình thức hoạt động ngoại giao vô cùng phong phú, ở nhiều cấp độ ngoại giao Nhà nước và ngoại giao nhân dân, cuộc đấu tranh chính nghĩa của nhân dân miền Nam lan rộng, vang xa và giành được sự ủng hộ của đông đảo dư luận tiến bộ trên thế giới. Chính sách ngoại giao hoà bình và mục tiêu xây dựng miền Nam Việt Nam hoà bình, trung lập, phù hợp với xu thế thời đại làm giảm đi những e ngại của một số nước XHCN về nguy cơ bùng phát cuộc chiến tranh thế giới mới từ miền Nam Việt Nam. Mặt trận có điều kiện mở rộng quan hệ đối ngoại với cả những đối tượng mà Việt Nam dân chủ cộng hoà không có quan hệ, do đó, mở rộng hơn nữa mặt trận nhân dân thế giới đoàn kết với nhân dân Việt Nam. Những minh chứng sinh động là *Tuyên bố 5 điểm* ngày 22-3-1965 được 28 Chính phủ, 15 tổ chức quốc tế và khu vực, 471 tổ chức, hội quần chúng ở 92 nước ủng hộ; *Cương lĩnh*

của Mặt trận (tháng 8-1967) đến cuối năm 1967 đã được 41 Chính phủ, 17 tổ chức quốc tế và khu vực ủng hộ⁴. Trong quá trình đàm phán tại Pari, ngày 8-5-1969, Mặt trận chủ động đưa ra *Giải pháp toàn bộ 10 điểm* về vấn đề miền Nam Việt Nam được dư luận thế giới đánh giá cao và nhiệt liệt hoan nghênh... Chỉ sau 3 năm MTDTGPMNVN thành lập, đến ngày 20-12-1963, đã có 321 tổ chức thuộc nhiều xu hướng chính trị khác nhau ở hơn 40 quốc gia tổ chức ngày đoàn kết với Mặt trận và nhân dân miền Nam⁴. Trong những năm 1961-1967, đã có 78 lần phái đoàn của Mặt trận và các tổ chức thành viên đi dự lễ kỷ niệm, thăm hữu nghị các nước Á, Phi, Mỹ - Latinh, Tây Âu; đã có trên 50 nhà nước, tổ chức đoàn thể quốc tế công nhận và có quan hệ ngoại giao với MTDTGPMNVN⁵. Cuối năm 1968, đế quốc Mỹ buộc phải công nhận Mặt trận là một trong bốn bên không thể thiếu tham gia đàm phán hoà bình tại Pari.

Những kết quả trên cho thấy, ngọn cờ hoà bình, trung lập mà Mặt trận nêu ra đã kết hợp được sức mạnh dân tộc và sức mạnh thời đại, khẳng định vai trò quan trọng về mặt ngoại giao của MTDTGPMNVN, góp phần vào thành công của ngoại giao Việt Nam thời kỳ kháng chiến chống Mỹ, cứu nước.

3. Động viên, cổ vũ phong trào đấu tranh rộng lớn của nhân dân miền Nam, sử dụng linh hoạt các hình thức đấu tranh tạo sức mạnh tổng hợp của cuộc chiến tranh nhân dân đánh bại các chiến lược chiến tranh xâm lược của đế quốc Mỹ và tay sai

Ra đời với sứ mệnh đoàn kết nhân dân miền Nam đấu tranh giải phóng miền Nam, thống nhất đất nước, Mặt trận đã tập hợp, động viên những phong trào đấu tranh rộng lớn của các lực lượng, các tầng lớp nhân dân miền Nam. Trên khắp các địa bàn Trị Thiên - Huế, Nam Trung Bộ, Tây Nguyên, Đông Nam Bộ, Trung Nam Bộ, Tây Nam Bộ và địa bàn chiến lược đô thị, đặc biệt là ở vùng giải phóng và vùng tranh chấp, nơi đâu cũng có sự hiện diện và sức quy tụ của Mặt trận đối với các lực lượng yêu nước. Các lực lượng đấu tranh trên khắp miền Nam: công nhân lao động, nông dân, trí thức, học sinh sinh viên, cộng thương gia, đồng bào các tôn giáo, đồng bào các dân tộc thiểu số, thanh niên, phụ nữ... tất cả quy tụ dưới là cờ Mặt trận, tạo

những phong trào đấu tranh rộng lớn. Có thể kể đến phong trào đấu tranh của đồng bào theo đạo Phật miền Nam năm 1963, 1966; phong trào đấu tranh của nhân dân chống phá ấp chiến lược năm 1963; phong trào thi đua "tìm Mỹ mà đánh, tìm nguy mà diệt", "bám thắt lưng địch mà đánh" của lực lượng vũ trang giải phóng, phong trào chống bình định những năm 1965-1970... Mục tiêu chính nghĩa của Mặt trận còn thu hút đồng đảo đồng bào Việt Nam ở nước ngoài (Thái Lan, Lào, Campuchia, Pháp, Trung Quốc, Mỹ, Nhật Bản, Canada, Thụy Sĩ...) hướng về Tổ quốc, bằng những hình thức vô cùng phong phú, mỗi người một cách, ủng hộ vật chất và tinh thần cho cuộc đấu tranh của nhân dân miền Nam.

Căn cứ vào tương quan lực lượng trên mỗi địa bàn, mỗi vùng chiến lược, Quân giải phóng và các tầng lớp nhân dân miền Nam đấu tranh chống đế quốc Mỹ và tay sai bằng nhiều hình thức, vận dụng linh hoạt và kết hợp các hình thức đấu tranh quân sự, chính trị, binh vận, ngoại giao tạo nên sức mạnh tổng hợp của cuộc chiến tranh nhân dân vô địch, đánh bại từng chiến lược chiến tranh, tiến lên đánh bại hoàn toàn cuộc chiến tranh xâm lược của đế quốc Mỹ. Phong trào phá ấp chiến lược và những chiến thắng vang dội ở Ấp Bắc, Bình Giã, Ba Gia, Đồng Xoài... làm phá sản chiến lược "chiến tranh đặc biệt". Trong những năm 1966-1967, quân và dân miền Nam bẻ gãy các gọng kìm "tìm diệt" và "bình định" của Mỹ- ngụy, tiến lên tổng tiến công và nổi dậy Mậu Thân 1968, làm phá sản chiến lược "chiến tranh cục bộ", đánh bại ý chí xâm lược của Mỹ. Khi đế quốc Mỹ thực hiện chiến lược "Việt Nam hoá chiến tranh", các tầng lớp nhân dân miền Nam tập hợp trong MTDTGPMNVN và Liên minh các lực lượng dân tộc dân chủ và hoà bình Việt Nam kiên cường đấu tranh chống "bình định cấp tốc", "bình định đặc biệt", từng bước giành lại thế chủ động, tạo thế và lực mới, tiến lên đánh bại hoàn toàn đế quốc Mỹ và tay sai.

4. Đại diện chân chính, hợp pháp cho nhân dân miền Nam, thực hiện một số chức năng, nhiệm vụ của chính quyền cách mạng, lãnh đạo nhân dân xây dựng vùng giải phóng giành những thắng lợi to lớn, toàn diện trên các lĩnh vực kinh tế, văn hoá, xã hội

Mặc dù đến tháng 6-1969, Chính phủ lâm thời Cộng hoà miền Nam Việt Nam mới được thành lập, nhưng từ những năm 1958 - 1959, tại các "làng rừng" Tây Nam Bộ, những hình thức chính quyền nhân dân tự quản ở cơ sở đã ra đời và hoạt động. MTDTGPMNVN mặc dù trên danh nghĩa chỉ là tổ chức liên kết, tập hợp những lực lượng yêu nước và cách mạng thành một khối đấu tranh chống lại chính quyền Ngô Đình Diệm, nhưng trên thực tế, với hệ thống tổ chức rộng rãi, chặt chẽ từ miền xuống cơ sở, với uy tín của Mặt trận và đặc biệt là những công việc Mặt trận lãnh đạo nhân dân thực hiện, Mặt trận thực sự làm *chức năng, nhiệm vụ của chính quyền cách mạng*. Ở miền Nam, từ khi Mặt trận ra đời, kẻ thù phải thừa nhận một thực tế là luôn tồn tại hình thái "đa bào" giữa các vùng và có hai hệ thống chính quyền song song. Mặc dù các nhà báo phương Tây coi Mặt trận là "chính quyền ngầm", "chính quyền trong bóng tối", nhưng họ không thể phủ nhận một thực tế là các công việc Mặt trận thực hiện ở miền Nam có hiệu quả và được lòng dân hơn là những gì chính quyền tay sai Mỹ làm được. Cùng với xây dựng lực lượng vũ trang và đấu tranh vũ trang, Mặt trận tổ chức thực hiện nhiệm vụ phát triển kinh tế, văn hoá, giáo dục... đem lại lợi ích thiết thực cho nhân dân. Đón bào miền Nam, nhất là ở vùng giải phóng, vùng tranh chấp, coi Mặt trận là người đại diện của mình. Một ví dụ về vấn đề ruộng đất, từ năm 1961 đến năm 1965, trên toàn miền Nam, Mặt trận đã chia cho nông dân trên 1,3 triệu ha ruộng đất, đồng thời thực hiện giảm tô, xoá nợ, khai hoang thêm hàng trăm nghìn ha. Thực tế đó khiến Thượng viện Mỹ phải thừa nhận: "Việt cộng đã cấp ruộng đất cho nông dân ở Việt Nam nhiều gấp năm lần chính phủ (ngụy)" và điều đó khiến cho họ có được sự trung thành của nông dân⁶. Mặt trận phát động các phong trào thi đua sản xuất, bảo đảm đời sống, xây dựng khu căn cứ, vùng giải phóng, mở rộng hậu phương chiến tranh nhân dân tại chỗ... Các mặt hoạt động văn hoá, giáo dục, y tế được Mặt trận chú ý xây dựng và phát triển. Tính đến tháng 12-1965, vùng giải phóng miền Nam có 6368 trường phổ thông cấp 1 và cấp 2 với 541.000 học sinh (Riêng Nam Bộ có 4078 trường, 490.000 học sinh)⁷. Vượt qua

sự khốc liệt của chiến tranh, những thành tựu về văn hoá, giáo dục, y tế ở vùng giải phóng đã góp phần khẳng định sức mạnh của cuộc kháng chiến toàn dân, toàn diện, đánh bại những âm mưu, thủ đoạn thâm độc của chủ nghĩa thực dân mới do Mỹ áp dụng ở miền Nam Việt Nam. Đó là cơ sở để khẳng định MTDTGPMNVN là người đại diện chân chính, hợp pháp cho lợi ích và nguyện vọng của nhân dân miền Nam...

Căn cứ vào thực tiễn ra đời và hoạt động của MTDTGPMNVN, Chủ tịch Hồ Chí Minh hoàn toàn đúng khi đề cập đến nhân tố quyết định thắng lợi của cuộc kháng chiến chống Mỹ, cứu nước: "Đó là do sự lãnh đạo đúng đắn của Đảng Lao động Việt Nam và của Mặt trận dân tộc giải phóng miền Nam. Đảng chúng tôi đã xây dựng được Mặt trận Dân tộc thống nhất chống chủ nghĩa đế quốc dựa trên cơ sở liên minh công nông. Mặt trận đó bao gồm các đảng phái dân chủ, các đoàn thể nhân dân, các tổ chức tôn giáo, các dân tộc cùng nhau phấn đấu dưới sự lãnh đạo của Đảng Lao động Việt Nam để thực hiện Cương lĩnh chung của Mặt trận, xây dựng một nước Việt Nam hoà bình, thống nhất, độc lập, dân chủ và giàu mạnh"⁸.

1. Văn kiện Đảng Toàn tập, CTQG, H, 2002, T.21, tr. 526

2. Quân giải phóng miền Nam, Hội nông dân giải phóng, Hội lao động giải phóng, Hội liên hiệp sinh viên học sinh, Hội liên hiệp thanh niên giải phóng, Hội văn nghệ giải phóng, Hội các nhà giáo yêu nước, Hội liên hiệp phụ nữ giải phóng, Hội những người Công giáo kính Chúa yêu nước, Hội lực lượng Phật tử Việt Nam, Đảng dân chủ miền Nam, Đảng xã hội cấp tiến miền Nam Việt Nam, Phong trào dân tộc tự trị Tây Nguyên, Hội nhà báo yêu nước và dân chủ miền Nam Việt Nam, Ủy ban bảo vệ hoà bình thế giới của miền Nam Việt Nam...

3. Trần Văn Giàu: *Miền Nam giữ vững thành đồng*, NXB KHXH, H, 1970, tr. 393 -394

4. *Ngoại giao Việt Nam 1945-2000*, CTQG, H, 2002, tr. 188

5. Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam: *Lược sử Mặt trận dân tộc thống nhất trong cách mạng Việt Nam*, CTQG, H, 1995, tr. 135 - 136.

6,7. Xem: *Chung một bóng cờ*, CTQG, H, 1993, tr. 133, 412

8. *Hồ Chí Minh Toàn tập*, CTQG, H, 2000, T.12, tr. 308.